

سنجش تحولات نابرابری هزینه کرد اقلام خوراکی در سطح دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای روستایی و شهری کشور مبتنی بر شاخص هر فیندال الهه اعظم رحمتی^۱

چکیده

پیش‌بینی افزایش جمعیت جهان تا سال ۲۰۵۰، توجه زیادی را به تقاضای مواد غذایی معطوف کرده است چرا که امنیت غذایی بُعد مهمی از رفاه خانوار است. از آنجایی که وجود تفاوت فاحش بین الگوهای مصرف مواد غذایی گروه‌های درآمدی مختلف در هر جامعه‌ای پیامی دارد مبنی بر اینکه رفاه عمومی آسیب دیده و بهینه پارتو ناپایدار شده است؛ بنابراین توجه به نابرابری در الگوهای مصرف مواد غذایی جهت تصمیم‌گیری‌های آتی کشور در بخش کشاورزی ضروری به نظر می‌رسد، لذا این پژوهش با هدف ملاحظه تغییرات توزیعی رفتار مصرفی خانوارهای شهری و روستایی در سطح دهک‌های هزینه‌ای درصدد است تا گروه‌های خوراکی دارای نابرابری بیشتر را شناسایی کرده تا در صورت امکان تمهیدات لازم و دورنگری برای این اقلام خوراکی اندیشیده شود. برای این منظور از شاخص هر فیندال و داده‌های خام مرکز آمار ایران طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مقادیر میانگین شاخص هر فیندال گروه خوراکی "گوشت" و "غلات، نان و فراورده‌های آن" نامناسب‌ترین توزیع هزینه‌کرد را در هر دو هزینه‌های خانوارهای شهری و روستایی دارند. همچنین در همه گروه‌های خوراکی به جز دو گروه خوراکی "میوه‌ها و خشکبار" و "شیر و فراورده‌های آن (بجز کره) و تخم پرندگان" نابرابری هزینه‌کرد خانوارهای روستایی بدتر از خانوارهای شهری است که پیشنهاد می‌شود با ایجاد مشاغل مکمل در روستاها زمینه متنوع‌سازی درآمد روستاییان را به وجود آورده تا این شکاف توزیعی هزینه‌کرد نسبت به مناطق شهری کاهش یابد.

واژه‌های کلیدی: دهک هزینه، شاخص هر فیندال، نابرابری.

مقدمه

افزایش جمعیت جهان از ۷,۴ میلیارد نفر در سال ۲۰۱۷ به ۹,۷ میلیارد نفر در سال ۲۰۵۰ (ملل متحد، ۲۰۱۹)، توجه زیادی را به تقاضای مواد غذایی جهانی معطوف کرده است (Fukase & Martin, 2020)؛ چرا که امنیت غذایی بُعد مهمی از رفاه خانوار است. بنابراین تقاضای مواد غذایی برای بیش از یک قرن در هر دوی کشورهای درحال توسعه و توسعه یافته مرکز توجه پژوهش‌های زیادی قرار گرفته است. سیاست‌گذارانی که با مسائل امنیت غذایی سرو کار دارند اغلب به مطالعاتی علاقمندند که به بررسی مخارج خانوار روی این کالاها و الگوهای مصرف می‌پردازند؛ چرا که یکی از دغدغه‌های مهم و به حق سیاست‌گذاران بررسی شکاف بین مخارج خانوارها در گروه‌های مختلف درآمدی است که شاخص‌های مختلفی برای اندازه‌گیری این شکاف‌ها معرفی شده است (Ntwalle, 2019). از آنجایی که وجود تفاوت فاحش بین الگوهای مصرف گروه‌های درآمدی در جامعه پیمایی دارد مبنی بر اینکه رفاه عمومی آسیب دیده و بهینه پارتو ناپایدار می‌شود؛ بنابراین توجه به نابرابری در الگوهای مصرف مواد غذایی جهت تصمیم‌گیری‌های آتی کشور در بخش کشاورزی ضروری به نظر می‌رسد، لذا این پژوهش با هدف ملاحظه تغییرات توزیعی رفتار مصرفی خانوارهای شهری و روستایی در سطح دهک‌های هزینه‌ای درصدد است تا گروه‌های خوراکی دارای نابرابری بیشتر را مجزا کرده تا در صورت امکان تمهیدات لازم و دورنگری برای این اقلام خوراکی اندیشیده شود.

لازم به ذکر است در بین قوانین اقتصادی اگرچه قانون انگل^۱ به کاهش سهم غذا در کل مخارج با رشد درآمد اشاره دارد؛ اما قانون بنت^۲ به افزایش هزینه‌ها برای گروه میوه‌ها و سبزیجات و محصولات حیوانی با رشد درآمد کشورهای درحال توسعه اشاره دارد (Godfray, 2011). بنابراین در این پژوهش با نگاه ویژه‌ای بر این گروه‌های خوراکی، نتایج نابرابری در توزیع هزینه‌کرد آنها ارائه شده است. بررسی مطالعات نشان می‌دهد که اگرچه تابحال مطالعات اندکی در زمینه سبد مصرف مواد غذایی خانوارها صورت گرفته است (Ghaed Amini et al., 2011; Abdollahi et al., 2011)؛ اما هیچکدام با نگاه توزیعی در سطح دهک‌ها و با استفاده از شاخصی ناپارامتریک این مهم را مورد بررسی قرار نداده‌اند که نوآوری این پژوهش در همین نکته است.

روش تحقیق

شاخص هرفیندال از شاخص‌های ناپارامتریک محسوب می‌شود که عمدتاً به عنوان شاخصی عینی در بین شاخص‌های توزیع درآمد معرفی می‌شود (Ersado, 2006; Xu, 2017). در این پژوهش از رابطه زیر به دست آمده است:

$$H = \sum_{i=1}^{10} \left(\frac{X_i}{X} \right)^2 \quad (1)$$

در این رابطه X_i بیانگر میزان هزینه‌کرد دهک i ام بر روی قلم خوراکی مربوطه، و X بیانگر مجموع هزینه‌کرد اقلام خوراکی می‌باشد. این شاخص برای تک تک گروه‌های خوراکی از مجموع توان دوم سهم هزینه‌کرد گروه خوراکی

¹ Engel's law

² Bennett's law

موردنظر نسبت به کل هزینه اقلام خوراکی به دست آمده است که هرچه به یک نزدیکتر باشد بیانگر توزیع ناعادلانه‌تر هزینه‌کرد در آن گروه خوراکی است. شاخص هرفیندال گزارش شده در این پژوهش برای مناطق شهری و روستایی کشور در طی سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ مطابق با اطلاعات دهک‌های هزینه‌ای خانوارها مورد محاسبه قرار گرفته است و از آنجایی که در گزارشات ارائه شده توسط مرکز آمار ایران در قالب آمارگیری از هزینه درآمد خانوار، هر سال تعداد نمونه‌های انتخاب شده متفاوت است از داده‌های مربوط به دهک‌های هزینه‌ای استفاده شده است. یافته‌های پژوهش در ۹ گروه اصلی مواد خوراکی به تفکیک ارائه شده که براساس طبقه‌بندی (COICOP) صورت گرفته و این نه گروه شامل: (۱) غلات، نان و فراورده‌های آن، (۲) گوشت (۳) شیر و فراورده‌های آن (بجز کره) و تخم پرندگان (۴) روغن‌ها، چربی‌ها و کره (۵) میوه‌ها و خشکبار (۶) سبزی‌های تازه و خشک شده و حبوبات (۷) قند، شکر، مربا و شیرینی‌ها (۸) ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی (۹) چای، قهوه، کاکائو و نوشابه‌هاست.

نتایج و بحث

جدول (۱) سهم هزینه خوراکی از کل هزینه خانوارهای شهری و روستایی را نشان می‌دهد که براساس آن خانوارهای شهری به طور میانگین ۲۳ درصد و خانوارهای روستایی به طور میانگین ۳۸ درصد از کل هزینه‌هایشان به مواد خوراکی (داخل منزل) اختصاص دارد. بنابراین ملاحظه می‌شود خانوارهای روستایی سهم به مراتب بیشتری از هزینه‌کردشان را مواد خوراکی دربرمی‌گیرد که این موضوع در دهک‌های پایین مشهودتر است به طوری که در دهک اول بیش از نیمی از هزینه‌های خانوار روستایی به مواد خوراکی تعلق می‌گیرد اما در دهک اول خانوار شهری این سهم حدود ۳۸ درصد است. براساس نتایج جدول (۱) با گذشت زمان سهم مخارج تخصیص یافته خانوارهای شهری و روستایی بر روی مواد خوراکی در دهک‌های پایین افزایش یافته است که با توجه به تورم موجود در کشور، بدیهی است که این موضوع ناشی از افزایش مداوم سطح قیمت‌های این مواد در گذر زمان و نه افزایش مقدار مصرف اقلام مذکور توسط این دهک‌ها بوده است.

جدول ۱- سهم هزینه خوراکی (داخل منزل) از کل هزینه خانوارهای شهری و روستایی در هر یک از دهک‌های هزینه سالانه

(درصد)

عنوان	سال	دهک اول	دهک دوم	دهک سوم	دهک چهارم	دهک پنجم	دهک ششم	دهک هفتم	دهک هشتم	دهک نهم	دهک دهم	کل
شهری	۱۳۹۰	۳۴/۶	۳۲/۶	۳۰/۹	۲۹/۹	۲۸/۸	۲۶/۷	۲۵/۳	۲۲/۹	۲۱/۲	۱۵/۴	۲۳/۳
	۱۳۹۲	۴۰/۷	۳۴	۳۲/۴	۳۱/۹	۲۹/۹	۲۹/۲	۲۷/۱	۲۵/۲	۲۲/۹	۱۶/۹	۲۵/۲
	۱۳۹۴	۳۵/۳	۳۱/۸	۲۹/۷	۲۸/۵	۲۷/۶	۲۶/۱	۲۴/۴	۲۲/۸	۲۰/۱	۱۴/۸	۲۲/۵
	۱۳۹۶	۳۵	۳۱/۱	۲۹/۷	۲۷/۷	۲۷/۲	۲۵/۱	۲۳/۹	۲۱/۸	۱۹/۹	۱۴/۲	۲۱/۸
	۱۳۹۸	۴۳/۸	۳۲/۸	۳۱/۶	۳۰/۶	۲۸/۹	۲۶/۹	۲۵/۶	۲۳/۳	۲۰/۳	۱۴/۹	۲۳/۲
	میانگین	۳۷/۹	۳۲/۵	۳۰/۹	۲۹/۷	۲۸/۵	۲۶/۸	۲۵/۳	۲۳/۲	۲۰/۹	۱۵/۲	۲۳/۲
روستایی	۱۳۹۰	۴۸/۳	۴۶/۸	۴۵/۹	۴۴/۱	۴۲/۸	۴۱/۳	۳۹/۲	۳۷/۸	۳۵/۷	۳۰/۱	۳۷/۶
	۱۳۹۲	۵۵/۸	۵۱/۱	۴۸/۸	۴۶/۵	۴۵/۶	۴۴	۴۳	۴۱/۸	۳۹/۲	۳۳/۵	۴۱/۳
	۱۳۹۴	۴۹/۷	۴۷/۳	۴۶/۱	۴۳/۲	۴۲/۲	۳۹/۹	۳۸/۵	۳۷/۹	۳۵/۶	۳۰/۳	۳۷/۵
	۱۳۹۶	۴۸	۴۶	۴۳/۳	۴۱/۱	۳۹/۷	۳۸/۷	۳۷/۱	۳۵/۵	۳۲/۹	۲۸/۶	۳۵/۴
	۱۳۹۸	۶۰/۳	۴۷	۴۵/۹	۴۳/۲	۴۱/۳	۳۹/۸	۳۷/۶	۳۶/۶	۳۵/۵	۳۱	۳۷/۴
	میانگین	۵۲/۴۲	۴۷/۶۴	۴۶	۴۳/۶۲	۴۲/۳۲	۴۰/۷	۳۹/۱	۳۷/۹	۳۵/۸	۳۰/۷	۳۷/۸

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

نتایج محاسبه شاخص هرفیندال در نه گروه خوراکی در جداول (۲) تا (۱۰) نشان داده شده است. بر طبق نتایج این جداول در مناطق شهری "گوشت" و "غلات، نان و فراورده‌های آن" به ترتیب با مقادیر میانگین ۰.۶۳۹ و ۰.۶۵۶. دارای بیشترین مقدار شاخص هستند که حکایت از توزیع نابرابری در هزینه‌کرد این اقلام در بین دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای شهری است. در مناطق روستایی نیز اگرچه مقادیر شاخص برای این دو گروه مواد خوراکی بیشترین مقدار را داراست، اما وضعیت شاخص گروه "غلات، نان و فراورده‌های آن" با مقدار میانگین ۰.۹۰۵ نسبت به "انواع گوشت" با مقدار میانگین ۰.۷۳۸، نامناسب‌تر بودن توزیع هزینه‌کرد گروه اول را نشان می‌دهد. میانگین شاخص هرفیندال گروه "غلات، نان و فراورده‌های آن" در جدول (۲) نشان می‌دهد که در مناطق روستایی میزان هزینه‌کرد این گروه ماده خوراکی در دهک‌های هزینه‌ای دارای توزیع نابرابری نسبت به مناطق شهری است. در هر دو منطقه شهری و روستایی مقادیر شاخص مذکور نشان می‌دهد که با گذر زمان وضعیت توزیع هزینه‌کرد در بین خانوارهای مذکور روی این گروه مواد خوراکی بهبود یافته است.

جدول ۲- شاخص هرفیندال "غلات، نان، آرد، رشته و فراورده‌های آن" خانوارهای شهری و روستایی کشور با توجه به دهک‌های هزینه سالانه

عنوان	شاخص هرفیندال (H)					
	۱۳۹۰	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۶	۱۳۹۸	میانگین
شهری	۰/۷۱۲	۰/۶۱۶	۰/۶۵۵	۰/۷۰۲	۰/۵۱۱	۰/۶۳۹
روستایی	۰/۹۹۹	۰/۸۶۲	۰/۹۷۰	۰/۹۶۵	۰/۷۲۹	۰/۹۰۵

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

بر طبق جدول (۳)، وضعیت شاخص هرفیندال گروه "گوشت" در مناطق روستایی نشان می‌دهد به رغم اهمیت این ماده غذایی در سبد غذایی خانوار با گذر زمان بدتر شده است؛ به طوری که مقدار این شاخص از ۰.۶۸۶ در سال ۱۳۹۲ به ۰.۸۷۶ در سال ۱۳۹۸ رسیده است. همچنین مقایسه میانگین شاخص هرفیندال نشان می‌دهد که میزان هزینه‌کرد این گروه ماده خوراکی در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای روستایی دارای توزیع نابرابری نسبت به خانوارهای شهری است.

جدول ۳- شاخص هرفیندال "گوشت" خانوارهای شهری و روستایی کشور با توجه به دهک‌های هزینه سالانه

عنوان	شاخص هرفیندال (H)					
	۱۳۹۰	۱۳۹۲	۱۳۹۴	۱۳۹۶	۱۳۹۸	میانگین
شهری	۰/۷۷۳	۰/۶۵۱	۰/۶۰۱	۰/۵۸۶	۰/۶۶۸	۰/۶۵۶
روستایی	۰/۸۲۷	۰/۶۸۶	۰/۶۰۰	۰/۶۹۹	۰/۸۷۶	۰/۷۳۸

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

میانگین شاخص هرفیندال گروه "شیر و فراورده‌های آن (بجز کره) و تخم پرندگان" طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ در مناطق شهری و روستایی مطابق جدول (۴)، به ترتیب برابر ۰.۱۳۲ و ۰.۱۱۸ است. وضعیت شاخص هرفیندال نشان می‌دهد که میزان هزینه‌کرد این گروه ماده خوراکی در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای شهری دارای توزیع نابرابری نسبت به خانوارهای روستایی است.

جدول ۴- شاخص هرفیندال "شیر و فراورده‌های آن و تخم پرندگان" خانوارهای شهری و روستایی کشور با توجه به دهک‌های هزینه سالانه

شاخص هرفیندال (H)						عنوان
میانگین	۱۳۹۸	۱۳۹۶	۱۳۹۴	۱۳۹۲	۱۳۹۰	
شهری	۰/۱۲۲	۰/۱۲۴	۰/۱۲۲	۰/۱۴۷	۰/۱۴۶	۰/۱۲۱
روستایی	۰/۱۱۸	۰/۱۰۸	۰/۱۱۴	۰/۱۳۷	۰/۱۲۶	۰/۱۰۵

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

جدول (۵) نشان می‌دهد در گروه "روغن‌ها، چربیها و کره" میانگین شاخص هرفیندال در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای شهری و روستایی به ترتیب برابر ۰,۰۲۴ و ۰,۰۳۲ است که نشان می‌دهد میزان هزینه‌کرد این گروه ماده خوراکی در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای روستایی دارای توزیع نابرابرتری نسبت به خانوارهای شهری است.

جدول ۵- شاخص هرفیندال "روغن‌ها، چربیها و کره" خانوارهای شهری و روستایی کشور با توجه به دهک‌های هزینه سالانه

شاخص هرفیندال (H)						عنوان
میانگین	۱۳۹۸	۱۳۹۶	۱۳۹۴	۱۳۹۲	۱۳۹۰	
شهری	۰/۰۲۴	۰/۰۲۱	۰/۰۲۲	۰/۰۲۷	۰/۰۲۷	۰/۰۲۴
روستایی	۰/۰۳۲	۰/۰۲۹	۰/۰۲۸	۰/۰۳۲	۰/۰۳۶	۰/۰۳۳

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

میانگین شاخص هرفیندال گروه "میوه‌ها و خشکبار" طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ در مناطق شهری و روستایی، جدول (۶)، به ترتیب برابر ۰,۲۰۷ و ۰,۱۲۶ است. وضعیت شاخص هرفیندال نشان می‌دهد که میزان هزینه‌کرد این گروه ماده خوراکی در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای شهری دارای توزیع نابرابرتری نسبت به خانوارهای روستایی است. از طرف دیگر مقایسه مقادیر شاخص هرفیندال در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای شهری نشان می‌دهد وضعیت این شاخص بدتر شده است که معنی آن این است که توزیع هزینه‌کرد این ماده خوراکی در بین دهک‌های هزینه‌ای نامناسب‌تر شده است. البته در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای روستایی مقادیر شاخص حاکی از بهبود کمی در توزیع هزینه‌کرد دهک‌های هزینه‌ای است.

جدول ۶- شاخص هرفیندال "میوه‌ها و خشکبار" خانوارهای شهری و روستایی کشور با توجه به دهک‌های هزینه سالانه

شاخص هرفیندال (H)						عنوان
میانگین	۱۳۹۸	۱۳۹۶	۱۳۹۴	۱۳۹۲	۱۳۹۰	
شهری	۰/۲۰۷	۰/۲۰۷	۰/۲۲۴	۰/۲۳۸	۰/۱۷۲	۰/۱۹۵
روستایی	۰/۱۲۶	۰/۱۱۹	۰/۱۳۱	۰/۱۴۴	۰/۱۰۳	۰/۱۳۱

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

مطابق جدول (۷)، در گروه "سبزی‌های تازه و خشک شده و حبوبات" میانگین شاخص هرفیندال در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای شهری و روستایی به ترتیب برابر ۰,۱۶۵ و ۰,۱۹۰ است که نشان می‌دهد میزان هزینه‌کرد این گروه ماده خوراکی در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای روستایی دارای توزیع نابرابرتری نسبت به خانوارهای شهری است. همچنین لازم به ذکر است در این گروه خوراکی وضعیت شاخص برای هردوی مناطق شهری و روستایی در گذر زمان بدتر شده است.

جدول ۷- شاخص هرفیندال "سبزی‌های تازه و خشک شده و حبوبات" خانوارهای شهری و روستایی کشور با توجه به دهک‌های هزینه سالانه

شاخص هرفیندال (H)						عنوان
-------------------	--	--	--	--	--	-------

میانگین	۱۳۹۸	۱۳۹۶	۱۳۹۴	۱۳۹۲	۱۳۹۰	
۰/۱۶۵	۰/۲۰۶	۰/۱۵۹	۰/۱۴۴	۰/۱۹۶	۰/۱۱۹	شهری
۰/۱۹۰	۰/۲۳۹	۰/۱۹۱	۰/۱۶۹	۰/۲۱۹	۰/۱۳۱	روستایی

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

میانگین شاخص هرفیندال گروه "قند، شکر، مربا و شیرینی‌ها" طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ در مناطق شهری و روستایی چنانچه در جدول (۸) گزارش شده به ترتیب برابر ۰,۰۲۳ و ۰,۰۳۱ است. وضعیت شاخص هرفیندال نشان می‌دهد که میزان هزینه‌کرد این گروه ماده خوراکی در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای روستایی دارای توزیع نابرابرتری نسبت به خانوارهای شهری است.

جدول ۸- شاخص هرفیندال "قند، شکر، مربا و شیرینی‌ها" خانوارهای شهری و روستایی کشور با توجه به دهک‌های هزینه سالانه

شاخص هرفیندال (H)						عنوان
میانگین	۱۳۹۸	۱۳۹۶	۱۳۹۴	۱۳۹۲	۱۳۹۰	
۰/۰۲۳	۰/۰۲۴	۰/۰۲۸	۰/۰۲۱	۰/۰۱۷	۰/۰۲۳	شهری
۰/۰۳۱	۰/۰۳۱	۰/۰۲۹	۰/۰۲۶	۰/۰۲۷	۰/۰۳۹	روستایی

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

اطلاعات جدول (۹) نشان می‌دهد مقادیر شاخص هرفیندال "ادویه‌ها، چاشنیها و سایر ترکیبهای خوراکی" در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای شهری و روستایی در طول زمان بیشتر شده است که حاکی از بدتر شدن توزیع هزینه‌کرد این خوراکی در این مناطق است.

جدول ۹- شاخص هرفیندال "ادویه‌ها، چاشنیها و سایر ترکیبهای خوراکی" خانوارهای شهری و روستایی کشور با توجه به دهک‌های هزینه سالانه

شاخص هرفیندال (H)						عنوان
میانگین	۱۳۹۸	۱۳۹۶	۱۳۹۴	۱۳۹۲	۱۳۹۰	
۰/۰۱۴	۰/۰۱۹	۰/۰۱۵	۰/۰۱۴	۰/۰۱۲	۰/۰۱۰	شهری
۰/۰۱۵	۰/۰۲۰	۰/۰۱۶	۰/۰۱۶	۰/۰۱۳	۰/۰۱۱	روستایی

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

همچنین مقادیر شاخص هرفیندال "چای، قهوه، کاکائو و نوشابه‌ها" در دهک‌های هزینه‌ای خانوارهای شهری و روستایی مطابق جدول (۱۰)، در طول زمان بیشتر شده است که حاکی از بدتر شدن توزیع هزینه‌کرد این خوراکی در این مناطق است. البته در مناطق روستایی وضعیت به مراتب نامناسب‌تر است.

جدول ۱۰- شاخص هرفیندال "چای، قهوه، کاکائو و نوشابه‌ها" خانوارهای شهری و روستایی کشور با توجه به دهک‌های هزینه سالانه

شاخص هرفیندال (H)						عنوان
میانگین	۱۳۹۸	۱۳۹۶	۱۳۹۴	۱۳۹۲	۱۳۹۰	
۰/۰۲۳	۰/۰۲۹	۰/۰۲۴	۰/۰۲۲	۰/۰۲۴	۰/۰۱۷	شهری
۰/۰۲۹	۰/۰۳۷	۰/۰۲۷	۰/۰۲۹	۰/۰۳۰	۰/۰۲۰	روستایی

(مأخذ: یافته‌های تحقیق)

مقایسه مقادیر شاخص هرفیندال برای مناطق شهری و روستایی کشور در اقلام خوراکی بررسی شده نشان می‌دهد که به جز دوگروه خوراکی "میوه‌ها و خشکبار" و "شیر و فراورده‌های آن (بجز کره) و تخم پرندگان" در سایر

گروه‌های خوراکی توزیع هزینه کرد در مناطق روستایی دارای وضعیت نامناسبتری نسبت به مناطق شهری است که علت آن هم می‌تواند به دسترسی بیشتر روستاییان به این دو قلم خوراکی در مقابل سایر اقلام مربوط باشد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این پژوهش به منظور بررسی تغییرات توزیعی رفتار مصرفی خانوارهای شهری و روستایی در سطح دهک‌های هزینه‌ای و شناسایی گروه‌های خوراکی دارای نابرابری بیشتر از شاخص هرفیندال و داده‌های خام مرکز آمار ایران طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۸ استفاده شده است. با توجه به نتایج ارائه شده و بدتر شدن وضعیت شاخص هرفیندال با گذشت زمان در گروه "گوشت"، "سبزی‌های تازه و خشک شده و حبوبات" "میوه‌ها و خشکبار"، پیشنهاد می‌شود با سیاست‌های حمایت از تولیدکننده در این گروه‌های خوراکی دسترسی مناسب‌تری را برای خانوارهای واقع در دهک‌های پایین درآمدی فراهم آورد. همچنین با توجه به نابرابرتر بودن وضعیت مناطق روستایی نسبت به شهری در هفت گروه مواد خوراکی پیشنهاد می‌شود با ایجاد مشاغل مکمل در روستاها زمینه متنوع‌سازی درآمد روستاییان را به وجود آورده تا این شکاف توزیعی هزینه‌کرد نسبت به مناطق شهری کاهش یابد.

منابع

- Abdollahi, M., Mohammadi, F., Houshiar, A., Hajifaragi, F. and Esfarjani. (2011). Shares of energy and nutrients intakes from subsidized food items in Iranian households in different socio-economic status. *Iranian Journal of Nutrition Sciences & Food Technology*, 6: 43-56. (In Farsi)
- Ahmadi Javid, M., Akbari, A. and Ziaei, M. (2014). Pattern of food products consumption in urban households of Sistan and Baluchistan province with emphasis on food security. *Journal of Agricultural Economics Researches*, 6: 143-158. (In Farsi)
- Ersado, L. (2006). Income Diversification in Zimbabwe: Welfare Implications from Urban and Rural Areas. World Bank Policy Research Working Paper No. 3964; International Food Policy Research Institute: Washington, DC, USA.
- Fukase, E. and Martin, W. (2020). Economic growth, convergence, and world food demand and supply. *World Development*, 132:1-12.
- Ghaed Amini, GH., Sharifian Sani, M., Raghfar, H. and Salehi, M. (2011). Inequality trend of selected items of consumption household basket in Tehran: 1989-2006. *Social Welfare*, 11: 315-339. (In Farsi)
- Godfray, H. C. (2011). Food for thought. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 108: 19845-19846.
- Goli, Y. and Moniri, M. (2018). The targeted subsidies act implementation and the combination of agricultural goods in Iranian households' basket. *Journal of the Macro and Strategic Policies*, 6: 133-149. (In Farsi)
- Ntwalle, J. A. (2019). Determinants of Tanzania Rural Households' Income Diversification and its Impact on Food security. *MS. thesis* • 30 credits Agricultural Economics and Management, Sweden.
- Xu, T. (2017). Income Diversification and Rural Consumption—Evidence from Chinese Provincial Panel Data. *Sustainability*, 9: 1-14.
- United Nations. (2019). *World Population Prospects: The 2019 Revision*. New York: United Nations